प्रवेश सं० ७६८६ विषयः धर्मशास्त्रम् क्रम सं०

नाम आशौचनिर्णयः ग्रन्थकार गङ्गाधरः

पत्र सं० १-९.

12032

श्लोक सं० अक्षर सं० (पंक्तौ) १९ पंक्ति सं० (पृष्ठे) १२.

आकारः ६.५" × ४.२½": लिपिः दे.ना. आधारः का

वि० विवरणम् पू०

हि. १४३९.

पी० एन० यू० पा०—७७ एस० सी० ई०—१९५९—५० ०००

Indira Gandhi National Centre for the Arts

वि. १४३

प. [illegible]

Indira Gandhi National Centre for the Arts

आशौच ॥१॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ गणेशं शारदां नत्वा [illegible]
यसंग्रहं ॥ पाराशरमतेनाहं कुर्वे त्वाशौचनिर्णयं ॥
द्विविधाशौचं विनोद्दिष्टं जसत्य [illegible] ॥ज
न्माजननिर्णयं क्रमः [illegible] ॥ राज
शौचं प्रथमं तावन्मिहं [illegible] समाचर ॥ आमांसा
पंचषट् मासयोः [illegible] ॥३॥ [illegible]
मातुः स्नानं शौचं दिनत्रयं ॥ मातुर्दिनेचतुर्थे त्र
स्नानात्शुद्धः सपिंडजाः ॥४॥ जाताशौचं मातुरे
व मासतुल्यं दिनानि च ॥ सपिंडानां त्रिरात्रं स्यात्स
ममासे स्वजातिजा ॥५॥ सूतिकायां [illegible]
वृः सप्तमेष्टमेः ॥ मासख्यादिनाशौचं प्रज्ञा ॥१॥
त्यचतत्परं ॥६॥ जन्माशौचे शिशुर्मृते जन्माशौ

चेन वत्परं ॥ नाशौच [illegible] स्यात् [illegible] नेय्येवमे
वततः ॥७॥ नालच्छेदात्पूर्वमेव मृतः पोतुरशौचः स
पि ॥ सपिंडानां त्रिरात्रं स्यात्संपूर्णा च दिनात्परं ॥८॥
द ६ शा ह मध्यतो वाले मृते तायेप्रवाहयेत ॥ [illegible] ॥ नै
वाग्निखननेतत्र जन्माशौचं प्रकीर्तितं ॥८॥ दहाद
ऊर्ध्वं आकुवेन्ना मृते तानिखननेत्क्रिया ॥ नयेहागुरुकु
लाद्धिः स्नाहृदयः शुद्धिः सदा छवात् ॥१०॥ नामधेयमो
मारदं तजननाद्वाला कृतेशिशौ ॥ चिकुव्योदहनेखाते
न हानुगमनं स्मृतं ॥११॥ ज्ञातीनां शुद्धिरेवस्यात्स
व स्नुखननेकृते ॥ छेते तु दहने चैकरात्रं माशौचमी
सितं ॥१२॥ ऊनद्विवर्षके बाले मृते वानुगमः स्मृतः ॥
कृताकृतस्य ज्ञातीनां सर्वेषां स्यान्नदा गतं ॥१३॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

॥२॥ शिशोर्दन्तोद्भवादूर्ध्वं त्रिवर्षहीने चोदितः ॥ विकल्पः
खननदाहे तेत्र त्रिदिनं क्रमात् ॥१३॥ कृतचौ
लस्यतु शिशोस्त्रिवर्षात्प्राक् स्यादूर्ध्वेन तः ॥ तूष्णींदा
हादकं विद्धि स्त्रिरात्राशौचनिश्चतः ॥ १४॥ त्रिव
र्षादूर्ध्वं मामौ ॥ निःसकृताचूडकस्य च ॥ शिशोर्मृ
ते त्रिरात्रं स्यात् निःसंदाहोजलागमः ॥१६॥ त्रि
के क्ष्यपीनेभिन्नेपूर्वे तम्ब त्रिदिनं शिशोः ॥ पित्रो
रामेञ्जियाशौचं गर्भवीजनिमित्ततः ॥१७॥ ज्ञाती
नामात्रियुरुषं माचोलं ऊर्ध्वं तमतो ॥ सद्यश्चाहस्त्व
वाकूदानादर्वाक्देवादनेन ततः ॥१८॥ वाकूदाना
सरनः पूर्वविवाहात्पतिपक्षके ॥ पित्रपक्षपि
त्रिदिनमाशौचं कन्यकामातौ ॥१९॥ मातापित्रोरद्दे

तायाः कन्यायाः एवासरः ॥ मृताश्चेरनतश्चोर्ध्वे त्रि
दिनं कथितं बुधैः ॥२०॥ संस्कृतायां तु कन्यायां मृ
तायां पितृसपर्शिने ॥ माधवस्त्रिदिनं प्राह पित्रो
रन्येन्यतो पितरः ॥२१॥ एकरात्रं पितृव्याद्येन
शुद्धिरुत्तमयाम्मृता ॥ प्रसूताऽहिमागेहे पितुः पित्रादि
नेनसत ॥२२॥ माधवः प्राह कन्यायाः मरणम्प्रसवो
यदि ॥ जायेत तोतातसदने पित्रोस्त्रिदिनं सदा ॥
२३॥ सपिंडजन्ममरणे दशाहं ब्राह्मणस्मृतः ॥
क्षत्रिये त्रिद्वादशाहं दिनं वैश्ये पंचदशात्मकं ॥२४॥
एकमासश्च कवर्णेः सच्छूद्रे चैतद्दर्तवं ॥ स्वस्व
वर्णजवं प्रोक्तं माशौचं मुनिभिः क्रमात् ॥२५॥
कूटस्थारभ्य सप्तेव सपिंडाः पुरुषाः स्मृताः ॥
समानोदकसंज्ञाः स्युः सहासप्तान्येगोत्रजाः ॥

चमत्कस्य।

Indira Gandhi National Centre for the Arts

३

२६॥ समानोदकसंज्ञेयं जन्मनामस्मृतिर्न चेत्॥ आशौचं त्रि
रात्रं स्यात् स्नात्वा शुद्धिः सगोत्रजाः॥ २७॥ स्त्रियाः
शौचं यदि ज्ञातं दशाहात्परतः सदा॥ नाशौचं
तं च सपिण्डानां स्नानमात्रं विनिर्दिशेत्॥ २८॥
समानोदकाः प्राह मृते शौचं त्रिमासतः॥ आ
वर्षादर्वाङ् नो हस्वं ज्ञाते मृते त्रिरात्रकं॥ २९॥
पक्षिणी मतं आपञ्चतः॥ आ नवमे दिनं॥ स्नानाद्यं
तत आ वर्षे वर्षाद् ऊर्ध्वं शुद्धिः स्नानवारि॥ ३०॥ आ सा
घे देशान्तरे ज्ञातेऽपि ज्ञाते जन्ममृते॥ माधवस्य
मतं प्राह त्रिपक्षात्पूर्वतः स्नानं॥ ३१॥ आ षण्
मासं पक्षिणी स्यात् आ वर्षं दिनमेव च॥ अनन्तरं
तु स्नानमाद्यं दाने स्यात् तामिति मतं॥ ३२॥ देशान्
तरे स्नानमेव विज्ञाने प्राह मनुः॥ माधव

स्त्रिदिनं प्राह स्नानाच्छुद्धिः समोदके॥ ३३॥ देशान्तर
मृतं चेन्मृतेऽर्वाक्तत्पुत्रजः॥ सूतकी त्रिदिनं स्या
दशाहाच्चेदेव तद्दशा॥ ३४॥ मातुः सपत्न्याः त्रिदिनं
हालकाद्यामर्षे रविः॥ परस्परं तु दर्शस्यार्वाक्
स्यात् तत्सवर्णयोः॥ ३५॥ दशाहादि व्यवस्थि
तस्याशौचं न्यपदानेवेत्॥ आशौचं जन्म
मृतिजं पूर्वशेषान्तदा शुचिः॥ ३६॥ जन्मना
जन्मशुद्धिः स्यात् तस्य नातस्य नान्यथा॥ मृते
नशुद्ध्यते जाते नमृते तं जातं च न तु॥ ३७॥ त्रि
रात्राशौचं के नात्र दशाहेन विशुद्ध्यति॥ षड
हाच्चित्तं च स्यात् हतां शुद्ध्यन्ते त्र्यहं॥ ३८॥ आ
शौचे रात्रिशेषे तु समाद्विदिनं च परतो॥ ए
वं प्रभाते प्यधिकं त्रिदिनं स्मृतं पूर्वं चरतो॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

आशौ रात्रिपक्षिमयमतुविज्ञानेशौ दिनत्रयं ॥ माधवः
४ तेन वर्मोदिने त्वाह त्रिकं ध्यहा ॥ ४० ॥ हरदत्त
स्तु पूर्वास्मिन्नाशौचे त्रिदिने सति ॥ तत्रापि चाधि
कं त्वाह त्रिदिनं शावशोधनं ॥ ४१ ॥ दशाहाधिक
मो तिथि दिने न्यस्मिन्न मातृके ॥ संगमे वान्यदपि
चे त्रिदिनं श्रुद्धयस्मृतं ॥ ४२ ॥ पित्राशौचे मातृम
तो पक्षिणी अधिकाभवेत् ॥ मात्राशौचे यित्रम
तो शुद्धिस्यात्पित्रस्तके ॥ ४३ ॥ पित्राशौचे र
त्रिशधभियतजननीयदि ॥ पक्षिणीत्वह — स
त्रविकल्पोन्ये त्र्यहं विदुः ॥ ४४ ॥ पित्रोरुपरसंवत्स
र कन्यास्यास्त्रिदिनस्मृतं ॥ वंधुत्रयवधो हित्रे
स हाध्याधिनि सो विजि ॥ ४५ ॥ भगिन्याश्च
रश्व भ्रांमित्रे मित्रेशिष्ये स्वसः सहो ॥ मा

महामातुलान्पा पितृस्वसारि मातुले ॥ ४६ ॥ मातृस्वसारि
कथितमाशौचं पक्षिणी मितं ॥ श्रहमाता महाचार्य
श्रोत्रिये श्वश्रुयोर्नवेत ॥ ४७ ॥ मातृष्वसा मातुले
यो श्वश्रुरयो गुरो ॥ यज्ञेन ऋत्विजि ज्ञेत प्रज्ञेता
स्त्रिं दिनं जगौ ॥ ४८ ॥ आचार्यो वार्यकानि तापुत्र
श्चाध्याय मातुले ॥ श्वश्रु श्वसरयोः शालेतीने
विस्रं दिनं जगौ ॥ ४९ ॥ हर्यो व कुविकल्प्या नोव्यव
स्थामाह माधवः ॥ ज्येष्ठे लघुनि सान्निध्या सान्नि
ध्ये गुणवर्गरे ॥ ५० ॥ उप कारकन्नेदो विकल्पा
नो निवेशनी ॥ आचार्योद्ये त्रिरात्रेवत्सस्मिन्न
हकर्ज्जेरि ॥ ५१ ॥ दशाह दाहकर्त्तुः स्यादथ प्राह
गिरा स्त्रहः ॥ अनसपिंडे प्रियजहः पातौ विद्व
द्दिनं जगौ ॥ ५२ ॥ दिने दशाधियम्रतो वाशौ

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

आशौ वं तद्धि हि नं स्मृतं ॥ निशायामहोरात्रिनौ न्यथाभा
गेनोपदृताः ॥ ५३ ॥ अतो रसयुयुत्रेष्वभार्यास्व
५ न्यगतासु च ॥ परपूर्वासु च स्त्रीषु त्र्याहाच्छु
द्धि रिहेष्यते ॥ ५४ ॥ आचार्यपत्निपुत्रेषु प्रेतेषु
द्दिवसाच्छुचिः ॥ द्वे हि स्वगृहजाते शिष्ये चिद्द
वोध्येषु ॥ ५५ ॥ एकरात्रिं त्रिरात्रं च षड्रात्रं
मासमात्रकं ॥ शूद्रे सपिंडवर्णानि माशौचं
च क्रमात्स्मृतं ॥ ५६ ॥ त्रिरात्रं चैव षड्रात्रं पक्ष
मासमितं तथा ॥ वैश्ये सपिंडवर्णानामाशौ
चं क्रमशः स्मृतं ॥ ५७ ॥ सपिंडे क्षत्रिये शुद्धिः षड्रा
त्रं ब्राह्मणस्य तु ॥ वर्णानामपरिशिष्टानां द्वाद
शाहेन निर्दिशेत् ॥ ५८ ॥ सपिंडे ब्राह्मणे वर्णाः
सर्व एव विशेषतः ॥ ॥ दशरात्रेण शुद्ध्येयु

रित्याह भगवान्यमः ॥ ५८ ॥ स जातीयोत्कृष्टजाति
प्रेतानुगमने कृते ॥ सचैलस्नानं स्पृष्ट्वा घृतं प्रा
श्य विशुध्यति ॥ ६० ॥ अहोरात्रं तु विप्रस्य क्षत्रिया
नुगमे चरेत् ॥ वैश्यानुगमित्रीणि दिनानिचरतभ
क्षणे ॥ ६१ ॥ प्रेती भूतं तु यः शूद्रं विप्रो ज्ञानाच्च
हामनः ॥ अनुगच्छेन्नीयमानं स त्रिरात्रेण शुध्य
ति ॥ ६२ ॥ त्रिरात्रे तु ततः पूर्णे नदीं गत्वा समु
द्रगां ॥ प्राणायामशतं कृत्वा घृतं प्राश्य विशुध्य
ति ॥ ६३ ॥ अनाथं ब्राह्मणं प्रेतं धर्मार्थमसकृद्वा
हयेत् ॥ पदे पदे अश्वमेधस्य फलं स्नानाद्विशुध्य
ति ॥ ६४ ॥ स्नेहादिना तु निर्हृत्य शवं स्पृ त्वजान्न
भुक्त ॥ तदहस्तु वसन्विप्रो दशाहेन विशुध्यति ॥
६५ ॥ केवलं तदहर्वा स स्नात्वा शौचं त्रिरात्रकं ॥

Indira Gandhi National Centre for the Arts

औ. शौच ॥६॥

नाडे ह्नात्रानेर्जा। न ... त्रे कृते नवरे त्रा॥६६॥ अनाथ
दिसकुत्कुर्योन्नमाशौचं विना कृणा॥ यस्मादिनेन
दानश्येश आहा त्यश्रुयिसाथा॥६७॥ ब्रह्मचारी त्रस्
तान व्यतिरिकृशवोद्वहे॥ अतोन्के श्यति वा नि
कृ सहतैर्न भुञ्जवरतो॥६८॥ जलदानादिकं कु
वेरोपि त्राहित्यो अतीवकुः॥ अस्नालावृलभनतस्य
कृत्वा कूर्मोवर त्रतो॥७०॥ परशौचं नरा भुक्त्वा कोदि
भियानां त्रजायते॥ कृच्छ्रो नम्रियते यस्य तस्य यो
नोपजायते॥७१॥ संस्कारदिनमारभ्याशौचं मुच्चे
द्विजन्मनः॥ आहिताग्नेयथा नग्नेर्दिवसान्मरण
श्यत्तु॥७२॥ आहिताग्नौ तु जनवेदेशांतरमृतेसति॥
नाशौचं श्रयणे ज्ञेय पुत्रा धेदाहतः परा॥७३॥ अ
हिताग्नौपि तरि विधिवद्दातवर्जितो॥ वेकुल्यिवं
नद्या विस्पादाशौचं विसापिंडके॥७४॥ गृहीता

होके चक्रानःस्याःत्त्वं - रसमये पितः॥ आशौचं त्रिदि
नं भूयानते तस्य दशाहिकं॥७५॥ अग्यहीताशौचको
नां सपिंडानां त्रिरात्रकं॥ गृहीतं शौचिनो भूयानाशौ
चसंस्कृतः परे॥७६॥ आहिताग्नेः प्रति कृते दाहाद्य
शौचकं स्मृतं॥ दशरात्रं सपिंडानामित्याह भगवान्य
मः॥ प्रयत्नःसाशायं विप्रः शास्त्रमुल्लंघ्य मृढधीः॥
मृतो नदाद्यादितरणाद्दाहाशौचेन तस्य तु॥७७॥
अनंतरं वत्सरस्य नारायणबलिस्मृतः॥ कृत्वानु
तस्य वै कुर्यात्सर्वमेवोर्ध्वदेहिकं॥७८॥ एवं सर्प
हते विप्र ततो नागसावर्णकं॥ दत्यक्षांगांधदत्वैव
ततः शेषं सदोर्ध्वकं॥८०॥ यदि कश्चित्प्रमादेन म्रिय

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

॥७॥ ताम्बुद कादिभिः॥ तस्मै श्रौ वीक्ष्य क्रियाः सर्वाश्च
प्राहांगिरा मुनिः॥ ८१॥ तस्यावेशत्मा सावित्री
स्थितं नीयते॥ रक्तो दर्भं ततः [illegible] मिति [illegible]
निहितं॥ ८२॥ प्रथमाद्दो [illegible] विश्वं भस्मस्थि संचयनं
स्मृतं॥ अस्थि संचयनाद् ऊर्ध्वं [illegible] नांगस्प
र्शः॥ ८३॥ अस्थ्न स्पर्शनादिलः प्रेतानां तथा स्नान
मीरितम्॥ मा तादृशाद् मस्म स्पर्शनादिनां कुर्म
कर्तितम्॥ ८४॥ बुधस्य सप्तकालाहीन तायं च
तिराचक्ष्व॥ स्वकर्म [illegible] सभा संमान
नाभिनं॥ ८५॥ कुमारस्य सर्वे नार्हे शौचं मरणे
चः॥ दान प्रतिग्रह [illegible] विधान्यूच्छरिन्दे द्विजे॥ ८६॥
पूजा यान स्मरण स्वाध्यायाः देवतानां पवित्रता॥ दि

[illegible] वसे प्रथमे [illegible] नदा॥ ८७॥ नाशौ
चं से प्रथमे [illegible] नादि [illegible] शौ ना
नंघि प्रतितत्र यतीनां च [illegible] रिणां॥ आशौचं ना
स्थुप कोतनाप्यपि नाचिर्धरिह॥ ८८॥ पूर्वपक्ष
मसंस्कारे चौलोपनयनादिके॥ देवप्रतिष्ठा सा
र्गः यज्ञाद्य नास्ति शौचकं॥ ८९॥ सवि प्रति
लचौरी भूमस्यारुपादीसीतानां॥ नाशौचं मास
कुथितारा गाः शा कारि [illegible] ॥ ९०॥ दानं त्र
तिग्रहो होमः स्वाध्याया पितृकर्म च॥ [illegible]
ज्ञातिया वर्ज्यमाशौचे निवर्तते॥ ९१॥ भृत्य
न्या नारका निमृतानां चास्य याति ना॥ पति
तानां च नाशौचं निधु छस्क हतो इदं॥ ९२॥ कुर्य
स्यारन्य सत्वे कर्मादिं जा पुरुसासतः॥ सम्भो

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

५ दृक्संज्ञास्युः सत्तान्ये सहगा[illegible]॥९३॥ [illegible]
[illegible] भ्रमं र[illegible] दश[illegible] स्मृतं ॥ [illegible]
[illegible] दिनं वैश्व[illegible] ॥९४॥ [illegible] कुमा
[illegible] दुर्वो [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] कुमारो [illegible] कुमार[illegible] ॥९५॥
दिशा[illegible] सत्यादि[illegible]न्वि
[illegible] ॥ [illegible] पौरा
[illegible] ॥९६॥ [illegible]
[illegible] वृत्तौ विशति श्री या[illegible] स्थित या[illegible]
[illegible] ॥९७॥ [illegible] सप्त[illegible] ८
[illegible] ॥ देश[illegible] मह[illegible] दिशा
तरं ॥९८॥ आत्मा पितुः स्वसुः पुत्राः आत्ममा

तुः स्वसुः सुताः ॥ आत्ममातुलपुत्राश्च विज्ञे
या आत्मबांधवाः ॥९९॥ पितुः पितृस्वसुः
पुत्रो पितृमातृस्वसुः सुताः ॥ पितृमातुल
पुत्राश्च विज्ञेयाः पितृबांधवाः ॥१००॥ मा
तुः पितृस्वसुः पुत्रो मातुर्मातृस्वसुः सु
ताः ॥ मातुर्मातुलपुत्राश्च विज्ञेया मातृबां
धवाः ॥१०१॥ काश्चिन्निकाशि[illegible] वि[illegible]
[illegible] विहितु[illegible] ॥ गंगाधरे श्री[illegible]
शौच निर्णयः ॥१०२॥ ॥ इति श्रीसकलदै
वज्ञचूडामणि सर्वशास्त्रपारंगत[illegible]
वज्ञसुत गंगा दैवज्ञ गंगाधरकृताशौ[illegible]
निर्णयः समाप्तः ॥
९

प्र. सं. २६८५

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] दंपत्यौ [illegible] ददा परस्मै [illegible]